

Akilina Lasa Arbelaiz

*Irun, Gipuzkoa
(1920)*

Aurkibidea

Biografia

Anaka auzoko Azkuegoia baserrian jaioa. Maizterrak ziren. Ama Hendaiakoa zuen, baina lpartxiki baserrian bizitua; aita Azkuegoia baserrikoa. Sei senide ziren. Akilina Pullana baserrira joan zen eskolara. Baserriko lanetan ibili zen umetatik. Plazara joaten ziren saltzera, eta esnea ere partitzen zuten. Gazterik hasi zen lanean, Irungo Sancheski lantegian.

Zintak

IRN-016

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-04-14
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

IRN-017

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-04-14
- **Iraupena:** 22 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Anakan desagertutako baserriak

- **Erref:** IRN-016/002
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:00:22. **Bukatu:** 00:02:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Azkue Goia baserrian jaioa, Anakan. Orain lantegiak daude han. Hamabi baserri desagertu dira. Izenak esaten ditu. Pullana baserrian eskola zegoen. Duela 40-45 urte hasi ziren botatzen. Etxe asko egin dituzte.

2. Hamar lagun baserrian bizitzen

- **Erref:** IRN-016/004
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:03:42. **Bukatu:** 00:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Baserria nolakoa zen. Ukuilua eta sukaldea behean eta goian logelak eta ganbara. Gurasoak, amona, izeba eta sei senide bizi ziren han. Ama Hendaiakoa zen, baina Ipar txiki baserrian bizitua.

3. Egurrezko komuna; etxean urik ez; arropak garbitzen errekan

- **Erref:** IRN-016/006

- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:05:07. **Bukatu:** 00:08:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Komuna nolakoa zen, baserrietan. Egurrezkoa. Komuneko paperaren ordezt egunkaria. Dutxarik ez. Errekara arropa garbitzera, etxean urik ez zuten eta. Iturrira ur bila. "Porrona". Hankak barrikan sartuta. Harria. Arropa "al verde". Bizitza naturalagoa zen. Zer jaten zuten. Taloa.

4. Azak saltzen etxez etxe

- **Erref:** IRN-016/007
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:08:03. **Bukatu:** 00:10:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Babarruna. Aza eta berdura. Esnea. Oiloak, txerria. Amona tratuarekin joaten zen. Ehiza asko zen, eta saldu egiten zuten. Bera ere ibili da azak saltzen etxez etxe; esnea ere bai. Peña-enea denda. Mandatuak kaletik ekartzen zituzten. Goiz jaikitzen zen, 08:00etarako lanean egon aurretik partitzen zuelako esnea. Bazkaldu eta korrika lanera berriz.

5. Gobara nola egiten zuten

- **Erref:** IRN-016/009
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:10:41. **Bukatu:** 00:12:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Maindireak nola garbitzen zituzten, astean behin: gobara. Xaboi hautsa sutan berotu eta barrikara botatzen zuten. Gau osoa estalita. Errekara porrona buru gainean jarrita eramaten zuten arropa. "Burutea".

6. Errekan bainatzen

- **Erref:** IRN-016/010
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:12:08. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Garbitasuna. Errekan garbitzen ziren udan. Neguan lantegian dutxatzen zen. Igeri egiteko tokiak baziren, baina mutil koskorrez betea egoten ziren, neskari ez. Orain askatasun gehiago dago. Zortzietarako etxera.

7. Su baxua sukaldean; eltzeak

- **Erref:** IRN-016/011
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:17:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Sukaldea nolakoa zen: su baxua zuten. "Neskamea" zer zen. Hauspoa. Harrizko eltzeak konpontzen zituzten ijitoek. Taloak egiteko mahaia. Talo-pala. Denek batetik jaten zuten, erdian jarrita. Egurrezko koilarak egiten zituen auzoko gizon batek. Su egurra menditik ekartzen zuten, behiekin joanda.

8. Garraioak, bideak eta gerra aurreko etxeak

- **Erref:** IRN-016/013
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:17:17. **Bukatu:** 00:19:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Aizkorarekin mozten zuten egurra, mendian. Gurdia nolakoa zen. Kale garbitzaileak idi batekin ibiltzen ziren. Irun gerra ondoren handitu da, dena zelaia zen lehen. Botatako bi etxerekin gogoratu da; bata granja zen. Lehengo bide bakarra geratzen da. Bideak, zuloz beteta. Xangai autobusa, gerra aurretik. Orain beraiek bizi diren etxeak eginak zeuden ordurako; askok alde egin zuten gerra garaian eta ez ziren bueltatu.

9. Asto alferra zuten; errenta ordaintzeko modua

- **Erref:** IRN-016/015
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:23:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Zaldi-karroa zuena aberatsa zen. Astoa bazuten, baina alferra. Anekdotak: arrantzaka hasten zen; beroki berde bati besoa jan zion. Esnea partitzeko ez zuten erabiltzen. Ardirik ez zuten, ahuntzak bai. Untxiak, oiloak. Etxe jabeei hiru kapoi, errenta ordaintzeko; trukean bakailaoa ematen zieten. Etxea ez zuten konpondu nahi, eta saldu egin zuten, lantegiak egiteko.

10. Oilaskoak; artoa errotara

- **Erref:** IRN-016/016
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:23:20. **Bukatu:** 00:26:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Bizirik eramaten zituzten oilaskoak plazara. Artoa eta irina jaten zuten, sei-zazpi hilabetez hazi, ez oraingoak bezalakoak. Artoa "kuxkildu". Errotara ere eramaten zuten, irina egiteko; errota non zegoen.

11. Ogia erosi egiten zuten

- **Erref:** IRN-016/018
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:26:19. **Bukatu:** 00:28:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Labarik ez zen inguruetan. Bi okindegi zeuden. Ogia erosi egiten zuten, dendan. Esnea kalera eramatean ekartzen zuten ogia. Plazan toki ona harrapatzeko garaiz joan beharra zegoen. Berdurak. Aza egiten zen gehiena. Hiru edo lau sos balio zuen aza batek. Esne litroak lau sos. Esnearen prezioa zortzira igo zutenean, jendea kexaka hasi zen. Orain ere esnea merkeegia da.

12. Baratzeko eta soroko lanak

- **Erref:** IRN-016/021
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:30:06. **Bukatu:** 00:33:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzeta eta soroa

Laburpena:

<p>Lurrari buelta emateko goldea, bi behirekin. Aurretik ume koskor bat eta atzean gizaseme bat, normalean. Area. Gero eskuz aitzurrarekin hautsi. Baratzeta aparte zuten. Aza eta letxuga. Aza morea. Ilargiaren garrantzia, hazia botatzeko. Artoa. Hazia etxean prestatzen zuten. Patata. Oporretan ere lanean.</p>

13. Landare haziak plazan erosiak

- **Erref:** IRN-016/022
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:33:32. **Bukatu:** 00:35:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Landare haziak plazan erosten zituzten, Irunen. Plaza non zegoen. Lekuona eta Susperregi dendak, bitxi-denda, drogeria... Klean saltzen zituzten landareak. Hondarribian berdura hobea zen Irungoa baino. Gorotza ongarri bezala.

14. Txori-gorotza eta belar metak; arrain saltzaileak

- **Erref:** IRN-016/025
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:35:53. **Bukatu:** 00:39:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Txori-gorotza erabiltzen zuten, belarrari botatzeko, udaberrian. Belar-bolak. Abonoa. Belar metak nola egiten zituzten. Irunen ganadu kontua gehiago, hiltegia zegoen. Arraina Pasaiatik ekartzen zuten. Arrain saltzaileak baserriz baserriz; platera lau soserak. Antxoa zelairako. Txurro saltzaileak. Traperok, tratulariak, txerri erosleak...

15. Eskola Pullana baserrira

- **Erref:** IRN-016/028
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:40:45. **Bukatu:** 00:44:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra aurrea » 1923-1931: Primo de Rivera

Laburpena:

Eskolara Pullana baserrira joan zen. Ukuilua eta sukaldea zituen. Maisua Velasco zen, Irungoa. Bi seme zituen, bata medikua. Neska-mutilak elkarrekin, adin askotakoak. Ez zuen asko ikasi. Liburuak. Alfonso XIIIren erretratua.

16. Gerra aurretik euskaraz

- **Erref:** IRN-016/029
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:44:51. **Bukatu:** 00:47:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerra aurea » 1923-1931: Primo de Rivera

Laburpena:

Primo de Rivera. Pullana baserrikoak Frantziara joan ziren gerra garaian. Euskaraz egiten zuten gerra aurretik. Eskolako zigorrak. Euskara batua ez du ondo ulertzen.

17. Eskolak; dotrina eta mezak

- **Erref:** IRN-016/030
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:47:36. **Bukatu:** 00:49:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

14 urte arte eskolan. Beste eskolak aipatzen ditu: Flores eta fraideak. Dotrina euskaraz ikasi zuen, parrokiari. Hamalau bat apaiz zeuden. Mezak. Ez zaizkio egin diren aldaketak gustatzen.

18. Jaunartzea egiteko, dotrina jakin behar

- **Erref:** IRN-016/032
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:50:00. **Bukatu:** 00:52:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:

Dotrina ez zekienari, kalabaza. Junkalen egiten zuten Jaunartzea. Zuriz jantzita. Bazkaria etxean egiten zuten. Oiloa eta laranja. Arratsaldean berriz elizara. Ur bedeinkatua kendu egin dute elizatetik. Erramua, sorginak bidaltzeko.

19. Umetan jostailurik ez

- **Erref:** IRN-016/034
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:52:25. **Bukatu:** 00:53:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Umetako jolasak. Sokasaltoak. Osaba batek panpina oparitu zien. Laranja opari. Beti lanean, jolasean ere ez zekiten.

20. Josten ikasten

- **Erref:** IRN-016/036
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:53:25. **Bukatu:** 00:54:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Josten ikasten ibili zen, Anakan bertan. Sei-zazpi neska joaten ziren. Gizaseme arropa. Gero lanean hasi zen.

21. Gerra garaian Anaka auzoa hustu

- **Erref:** IRN-016/038
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:54:19. **Bukatu:** 00:57:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Ez zioten politikari jaramonik egiten, ez zuten egunkaririk irakurtzen. Gerra denboran, jende asko joan zen. Irun erre egin zuten. Hondarribira joan zen amonaren etxera. Auzoa hustu egin zen. Asko ez ziren bueltatu. Hiru osaba mezara joateko baldintzarekin bueltatu ziren Frantziatik. Errepublikanoak.

22. Bonbak zauritutako lagunak

- **Erref:** IRN-016/041
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:59:36. **Bukatu:** 01:01:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

<p>Tropak Endarlazatik sartu ziren Irunera, oinez. Tankeak. Soldadu nafarrak. Cara al Sol. Aireplanoak bonba bota zuen, eta hiru lagun zauritu zituen. Beldurra.</p>

23. Irun erre zutenekoa

- **Erref:** IRN-016/043
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 01:01:16. **Bukatu:** 01:02:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Iritziak

Laburpena:

Asturiarrek erre ei zuten Irun, nazionalak sartu aurretik. Sua eta kea. Tratua saltzera ezin joan. Oraingo gazteei ondo etorriko litzaieke gerra zer den jakitea.

24. Gerra osteko gosea; errotak itxita

- **Erref:** IRN-016/045
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 01:02:40. **Bukatu:** 01:03:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ondorengo gosea. Algarrobak. Errotak itxita zeuden; gizon bat atxilotu egin zuten artoa isilka ehotzeagatik. Artoa entregatu beharra. Pasionistak eskean joaten ziren, babarrun bila.

25. Errazionamendua eta estraperloa

- **Erref:** IRN-016/047
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:04:07. **Bukatu:** 01:05:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Errazionamenduko kartila. Ilarak. Gantza, olioaren partez. Estraperloa. Lehen dirurik ez zuten. Portugaletik ekartzen zuten janari asko. Kafe zakuak. Kontrabandoa itsasoz.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com